

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 9Cdo/44/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2513206404
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 01. 2026
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gabriela Klenková
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:2513206404.2

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. X. B., narodeného XX. P.J. XXXX, X., L.. Š.V. X, zastúpeného advokátom JUDr. Ľudovítom Štanglovičom, Šaľa, Jarmočná 2264/3, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 37C/13/2018, o dovolaniach žalobcu a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 15. novembra 2023 sp. zn. 10Co/140/2022, takto

rozhodol:

Dovolania o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 37C/13/2018-295 z 10. augusta 2022 v prvom výroku uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 30 000 eur (20 000 eur z titulu nezákonnej väzby a 10 000 eur z titulu nemajetkovej ujmy za nezákonné stíhanie) do troch dní od právoplatnosti rozsudku; v druhom výroku žalobu vo zvyšku zamietol; v treťom výroku priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení dodatkových protokolov (ďalej len „Dohovor“), čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, § 1 ods. 1 a 2, § 5 ods. 1 a 2, § 18, § 20, § 22 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), § 17, § 27 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), § 5 ods. 1 a 2, § 6 zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 215/2006 Z. z.“), § 12 ods. 1 a 2, § 13 zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 274/2017 Z. z.“), § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“).

1.1. V odôvodnení súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca uplatňoval nárok na náhradu škody vo výške 1 803,81 eura a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 000 eur z dôvodu nezákonného rozhodnutia o väzbe a uznesenia o vznesení obvinenia. Po potvrdení prvého, zamietajúceho rozsudku odvolacím súdom v časti týkajúcej sa náhrady škody a odmietnutí dovolania Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) zostal predmetom konania už len nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie považoval za nesporné, že uznesením Okresného úradu vyšetrovania PZ Trnava ČVS: OÚV-415/TT-99 z 9. septembra 1999 bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie za trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia a uznesením Okresného súdu Trnava sp. zn. Tpr 121/99 zo 14. septembra 1999 bol žalobca vzatý do väzby, z ktorej bol prepustený na

slobodu uznesením Okresnej prokuratúry Trnava sp. zn. Pv 897/99-85 z 9. decembra 1999 (celkový čas strávený vo väzbe bol 88 dní). Obvinenie sa týkalo údajnej spolupráce s páchatelom trestnej činnosti, ktorého žalobca ako advokát zastupoval a ktorému mal žalobca pomáhať vynášaním „motákov“ z väzby. Rozsudkom Okresného súdu Piešťany sp. zn. 1T/74/2009 z 3. mája 2010 bol žalobca oslobodený z dôvodu, že nebolo preukázané, že trestný čin spáchal obžalovaný. Odvolanie proti oslobodzujúcemu rozsudku okresná prokuratúra vzala späť a rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 26. mája 2010.

1.2. Súd prvej inštancie prihliadal osobitne na žalobcov status advokáta, ktorého sa vzatie do väzby dotklo s ohľadom na jeho profesiu. Za primeranú súd považoval náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu vo výške 20 000 eur a za viac ako desať rokov trvajúce trestné stíhanie náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 eur. Dospel k záveru, že rodinné, priateľské či pracovné vzťahy žalobcu sa mohli v priamej príčinnej súvislosti s väzbou a trestným stíhaním dočasne narušiť, avšak boli takmer všetky napravené. S manželkou ukončili spolunažívanie, nebolo ale podľa názoru súdu prvej inštancie preukázané, že k tomu došlo v dôsledku vzatia žalobcu do väzby resp. jeho trestného stíhania. Žalobca nemal zastavený či prerušený výkon povolania advokáta, obnovil zastupovanie klientov, podnikal aj po prepustení z väzby, v priebehu trestného stíhania. Súd prvej inštancie potvrdil, že v súvislosti s trestným stíhaním opustilo žalobcu viacero klientov, ušlý zisk z dôvodu skončenia tejto spolupráce bol však uplatniteľný ako súčasť materiálnej škody.

1.3. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle zásady úspechu súd prvej inštancie priznal úspešnému žalobcovi náhradu trov v plnom rozsahu, keďže zásadu úspechu treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu. V týchto prípadoch nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolania žalobcu i žalovanej rozsudkom z 15. novembra 2023 sp. zn. 10Co/140/2022 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti prvého výroku o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 30 000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v napadnutej časti druhého výroku o zamietnutí zvyšnej časti žaloby potvrdil; v časti prvého výroku text v zátvorke „(20 000 eur z titulu nezákonnej väzby a 10 000 eur z titulu nemajetkovej ujmy za nezákonné stíhanie)“ zrušil; v časti tretieho výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania o náhradu nemajetkovej ujmy a na náhradu trov (predchádzajúceho) odvolacieho konania o náhradu nemajetkovej ujmy v plnom rozsahu z prisúdenej sumy; žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania o náhradu škody 1 803,81 eura a na náhradu trov (predchádzajúceho) odvolacieho konania o náhradu škody 1 803,81 eura v plnom rozsahu. Ďalšími výrokmi priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov tohto odvolacieho konania o náhradu nemajetkovej ujmy v plnom rozsahu z prisúdenej sumy; priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania o náhradu nemajetkovej ujmy v plnom rozsahu z prisúdenej sumy; nepriznal žalovanej voči žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania o náhradu škody 1 803,81 eura.

2.1. S poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 odvolací súd konštatoval, že vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia bez ohľadu na to, či bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. alebo zákona č. 514/2003 Z. z., odôvodňuje s ohľadom najmä na článok 46 ods. 3 ústavy právo na náhradu nemajetkovej ujmy takto stíhanej osoby, ak jej táto ujma vznikla v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania. Pokiaľ ide o náhradu nemajetkovej ujmy za výkon väzby, táto náhrada je ako nárok založená priamou aplikáciou článku 5 ods. 5 Dohovoru a v súlade s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Wassink proti Holandsku, Tsirlis a Kouloumpas proti Grécku (obdobne rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo 177/2005, Rc 13/2009).

2.2. Vzhľadom k tomu, že nosná odvolacia argumentácia oboch strán sporu sa týkala výšky náhrady nemajetkovej ujmy, odvolací súd uviedol, že z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že trestné stíhanie žalobcu a v rámci neho aj väzba, ktoré je potrebné posudzovať komplexne, zasiahlo do jeho osobnostných práv, bezúhonnej povesti a fungujúcej rodiny, znížilo jeho dôstojnosť a malo negatívny dopad na súkromný život žalobcu a jeho pracovné uplatnenie. Na druhej strane však neboli preukázané následky ujmy závažnejšieho rozsahu, resp. niečo, čo nebýva obvyklým následkom odôvodňujúcim priznanie náhrady ujmy vyššou sumou, než ktorá bola napadnutým rozsudkom priznaná. V dôsledku

toho považoval odvolací súd náhradu nemajetkovej ujmy, priznanú súdom prvej inštancie, za adekvátnu. Z výpovedí syna a dcéry žalobcu vyplývalo, že rodina žalobcu prestala fungovať dovtedajším spôsobom, napätie a záťaž v rodinných vzťahoch v dôsledku vzneseného obvinenia pokračovali aj po prepustení žalobcu z väzby a vzbudzovali u žalobcu a jeho rodiny obavy z budúcnosti. V okresnom meste bola situácia okolím (laickou i odbornou verejnosťou) preberaná a rodina dopytovaná. Svedok Š. potvrdil, že v rodine nastali finančné problémy, s ktorými pomohol peňažnou pôžičkou. Výpoveďami svedkov boli preukázané konkrétne negatívne dopady trestného stíhania v osobnostnej sfére žalobcu, a to v oblasti rodinných, spoločenských, ako i pracovných vzťahov. Žalobca prestal vykonávať spoločnú advokátsku prax a v súvislosti s trestným stíhaním ho opustilo viacero klientov, nedošlo však k jeho úplnému kariérenému prepadu, nemal zastavený či prerušený výkon povolania a obnovil i zastupovanie klientov.

2.3. Odvolací súd uviedol, že celková výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v sume 30 000 eur zohľadňuje osobitosť trestného stíhania žalobcu v súvislosti s výkonom jeho advokátskeho povolania, keď dobrá povesť je základnou podmienkou výkonu tohto povolania. Dĺžka trestného stíhania bola výrazne neprimeraná (vyše desať rokov), pričom žalobca svojim správaním k dĺžke trestného stíhania neprispel. Dĺžka trestného stíhania predstavuje jedno z kritérií, ktoré je potrebné zohľadniť pri určení výšky nemajetkovej ujmy (rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, sp. zn. II. ÚS 568/2017, rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 3589/2022, ako aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5MCdo/7/2010, 5MCdo/18/2010). V dôsledku dĺžky trestného stíhania považoval odvolací súd priznanú náhradu nemajetkovej ujmy v celkovej výške 30 000 eur za primeranú a zodpovedajúcu všeobecnej predstave spravodlivosti a slušnosti, hoci súdom prvej inštancie osobitne odôvodňovaná nebola. Podľa odvolacieho súdu bolo prihliadané aj na to, že samotné držanie vo väzbe má už z povahy veci negatívne dopady na slobodu pohybu, zasahuje do práva na súkromie, do slobody a dôstojnosti dotknutej osoby. Aj v prípade žalobcu väzba negatívne pôsobila na jeho psychický stav a spôsobovala následky, na ktoré žalobca poukázal v odvolaní (trápenie, úbytok na váhe, psychická záťaž, dezorientácia, náhle zhoršenie zdravotného stavu v CPZ, zvýšený tlak). S väzbou súvisel aj zásah do práva na súkromie a rodinný život. Vzhľadom na priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy neboli podľa odvolacieho súdu opodstatnené námietky, že uvedené negatívne dopady neboli zohľadnené. Obdobne boli vyhodnotené tiež argumenty o negatívnych dopadoch v očiach odbornej verejnosti (narážky na väzbu žalobcu v justičnom prostredí a pod.), ale aj v oblasti spoločenskej povesti v dôsledku medializácie prípadu.

2.4. Odvolací súd poukázal na skutkovo a právne podobný prípad, preskúmaný ústavným súdom v náleze sp. zn. III. ÚS 754/2016, v ktorom išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku nezákonného uznesenia o vznesení obvinenia a rozhodnutia o väzbe, vydaných za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. (trestné stíhanie trvalo 55 mesiacov a väzba takmer 3 mesiace), kde bola poškodenému príslušníkovi policajného zboru priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 35 000 eur spolu za väzbu a trestné stíhanie. V uvedenom prípade ústavný súd dospel k záveru, že priznanú náhradu nemajetkovej ujmy nebolo možné považovať za neadekvátnu, a to aj s odkazom aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo 2357/2010 a v ňom uvedenú komparáciu rozhodovacej praxe ESLP a súdov iných európskych štátov, ktoré nepovažujú za neprimerané odškodnenie väzby vo výške 1 000 eur za mesiac jej trvania a odškodnenie zostávajúcich mesiacov trvania trestného stíhania sumou 620 eur za mesiac. Odvolací súd považoval za významné, že v aktuálnej veci bol dopad v pracovnej sfére žalobcu menší než v porovnávanej veci posudzovanej ústavným súdom, avšak na druhej strane išlo o trestné stíhanie a väzbu advokáta a dĺžka trestného stíhania bola dvojnásobne dlhšia.

2.5. Aj pri porovnaní s náhradou priznávanou obetiam násilných činov, i s morálnou škodou spôsobenou trestným činom sexuálneho násillia, priznaná náhrada nemajetkovej ujmy podľa odvolacieho súdu spĺňa atribút primeranosti. Zohľadnenie judikatúry ESLP znamená zohľadnenie jednotlivých kritérií a mantinelov pri posudzovaní výšky nemajetkovej ujmy, aby v obdobných prípadoch bola náhrada nemajetkovej ujmy rozumne primeraná utrpenej ujme, zohľadňujúc náhradu priznanú v iných obdobných prípadoch, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez závažných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznanej za telesné zranenia alebo násilné činy. Za zohľadnenie judikatúry ESLP alebo dovolacieho súdu však nemožno považovať mechanické porovnávanie výpočtov prepočítaním priznanej výšky za deň väzby alebo trestného stíhania, keďže tomu bránia osobitné okolnosti prípadu, ktoré sú vždy rozhodujúce. Na základe mechanického porovnávania preto nemožno argumentovať namietaným odklonom od ustálenej praxe dovolacieho súdu, ktorá

nestanovuje jednotnú výšku odškodnenia, ale zdôrazňuje potrebu vyrovnať sa s rozsahom odškodnenia v iných obdobných veciach a zohľadniť aj iné právne predpisy upravujúce odškodnenie.

2.6. Za neopodstatnenú považoval odvolací súd argumentáciu žalovanej, že nebol aplikovaný zákonný limit upravený ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. K tomu poukázal na závery ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, podľa ktorých limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemožno aplikovať na prípady, keď nezákonné uznesenie o začatí trestného stíhania bolo vydané predtým, než nadobudnutia jej účinnosti. Napokon odvolací súd uviedol, že neboli dôvody vo výrokovej časti uvádzať doplňujúci text v zátvorke, ktorý patrí do odôvodnenia súdneho rozhodnutia, preto text v zátvorke obsiahnutý vo výroku rozsudku zrušil.

2.7. Výroky o trovách konania odôvodnil odvolací súd ustanoveniami § 396 ods. 1 a 3, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Uviedol, že argumentácia žalovanej v časti o náhrade trov konania bola čiastočne opodstatnená, keďže predmetom konania okrem náhrady nemajetkovej ujmy, bol aj nárok na náhradu majetkovej škody vo výške 1 803,81 eura. Vznikol preto dôvod na rozhodnutie o náhrade trov konania osobitne vo vzťahu ku každému uplatňovanému nároku. Nedôvodnou bola ale odvolacia argumentácia žalovanej týkajúca sa pomeru úspechu v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd zdôraznil, že v prípadoch, keď výška plnenia závisela od úvahy súdu alebo znaleckého posudku, nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, pretože ho nemožno ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Za základ sa pritom považuje rozhodnutie, že do práva žalobcu bolo zasiahnuté a výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná. Riešenie spočíva v tom, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak iba z prisúdenej sumy. Pokiaľ išlo o trovy odvolacieho konania, žalobca podal odvolanie aj v časti náhrady materiálnej škody vo výške 1 803,81 eura, v ktorej nebol úspešný, preto úspešnej žalovanej priznal v tejto časti nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Keďže žalovanej v predchádzajúcom dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, odvolací súd jej náhradu trov dovolacieho konania náhradu materiálnej škody nepriznal. Naopak vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy bol žalobca úspešný v prvoinštančnom, odvolacom aj dovolacom konaní, preto mu odvolací súd priznal nárok na náhradu trov z prisúdenej sumy.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uviedol, že odvolací súd sa odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky adekvátnosti výšky nemajetkovej ujmy a jej kritérií. Odkázal na rozhodnutia najvyššieho súdu z 12. decembra 2012 sp. zn. 7Cdo/145/2011, z 31. januára 2023 sp. zn. 5Cdo/169/2021, z 24. januára 2022 sp. zn. 5Cdo/140/2019. Ďalej namietal, že odvolací súd nevyhodnotil individuálne okolnosti prípadu a priznaná výška nemajetkovej ujmy nezodpovedá všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti, je neprímerane nízka, v rozpore s uvedenou ustálenou súdnou praxou dovolacieho súdu. Žalobca zdôraznil, že najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5Cdo/169/2021 prebral názory z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, ktorý nepovažoval za neadekvátne odškodnenie sumou 620 eur za mesiac trvania trestného stíhania. V porovnaní s uvedeným je suma 10 000 eur za vyše desať rokov trestného stíhania, teda cca 83 eur za mesiac trestného stíhania, značne neadekvátna a predstavuje odchylenie sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

3.1. Odvolací súd podľa názoru žalobcu nezodpovedal vecne jeho podstatné námietky, v rámci ktorých zdôraznil, že bol trestne stíhaný v súvislosti s výkonom advokátskeho povolania. Odvolací súd sa k uvedenej otázke vyjadril iba odkazom na následky na profesijnej povesti advokáta a len všeobecne uviedol, že suma priznanej náhrady nemajetkovej ujmy zohľadňuje osobitosť trestného stíhania žalobcu v súvislosti s advokátskym povolaním, avšak nijako bližšie nevysvetlil, ako zásah do advokátskeho povolania ovplyvnil výšku priznanej nemajetkovej ujmy. Takáto okolnosť, nie bežná, podľa názoru žalobcu činí priznanú sumu neprímerane nízkou, nekorešpondujúcou s daným následkom v jeho profesijnej sfére. Z napadnutého rozsudku nevyplýva, že by odvolací súd prihliadol na podstatu jeho námietky, a to fakt, že samotné trestné stíhanie, jeho podstata a skutok, za ktorý bol žalobca trestne stíhaný, sa týkal výkonu advokátskeho povolania. Odvolací súd rezignoval na povinnosť reagovať na podstatnú námietku žalobcu z odvolania, že pri výške nemajetkovej ujmy neboli zohľadnené okolnosti, za ktorých k ujme došlo, pričom okolnosti, ku ktorým došlo počas trestného stíhania, sú odlišným kritériom od dĺžky trestného stíhania, čo odvolací súd vôbec nezohľadnil. Odvolací súd priznal, že súd prvej inštancie nezohľadnil a neodôvodnil kritérium dĺžky trestného stíhania pri priznaní nemajetkovej ujmy spolu 30 000 eur, pritom odvolací súd pri všeobecnom zohľadnení tohto kritéria priznal rovnakú

výšku nemajetkovej ujmy. Podobne odvolací súd prihládol na závažnejšie následky do psychiky a dôstojnosti osoby žalobcu, ktoré súd prvej inštancie nezohľadnil. Odvolací súd tiež uznal, že medializácia prípadu mala potenciál negatívneho vplyvu na žalobcu a jeho rodinu, avšak nepovažoval ju za spôsobilú ovplyvniť výšku nemajetkovej ujmy. Totožnosť priznanej sumy nemajetkovej ujmy odvolacím súdom v porovnaní so sumou priznanou súdom prvej inštancie je preto podľa žalobcu neodôvodnená a nelogická.

3.2. Žalobca tiež v dovolaní namietal, že odvolací súd nijako neodôvodnil, prečo považoval sumu 10 000 eur za adekvátnu nemajetkovú ujmu za vyše desaťročné trestné stíhanie, keď za podstatne kratšie obdobie väzby v trvaní 88 dní považoval za primeranú výšku nemajetkovej ujmy 20 000 eur. Odvolací súd určil výšku nemajetkovej ujmy porovnávaním odlišných prípadov, ako je prípad žalobcu, s inými individuálnymi okolnosťami prípadu. Odvolací súd napokon nedôvodne, svojvoľne a zmätočne spojil nemajetkovú ujmu za nezákonnú väzbu a nezákonné trestné stíhanie (rozhodnutie o vznesení obvinenia), hoci išlo o dva uplatňované hmotnoprávne nároky a tieto inštitúty majú zákonom a judikatúrou stanovené odlišné predpoklady a odlišné kritériá, ktoré pri nich majú byť zohľadnené. Žalobca navrhol zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v zamietajúcej časti a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie aj žalovaná, a to vo veci samej z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a vo výrokoch o trovách podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhla napadnutý rozsudok v rozsahu potvrdenia povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 30 000 eur a vo všetkých výrokoch o trovách konania zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Vo veci samej videla nesprávne právne posúdenie veci v priznaní neprimerane vysokej náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi, pričom určenie jej výšky záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Konkrétne išlo o právnu otázku určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, zohľadňujúc iné hmotnoprávne predpisy slovenského právneho poriadku, ktoré upravujú odškodnenie, ako aj rozhodovacia prax dovolacieho súdu a judikatúru ESLP v obdobných prípadoch. Žalovaná považovala právne závery odvolacieho súdu za nesúladne s hmotnoprávnymi predpismi, ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a ESLP, pretože priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy bagatelizuje sumy priznávajúce obetiam trestných činov. K tomu odkázala na rozhodnutia ESLP Winkler, Petrov, Horváth, Itakhti a Karhuavaara, Bruncko a Kormoš, Stafford a ďalšie. Zdôraznila, že výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí zodpovedať všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti a slušnosti, ktorá koreluje s hodnotovým nastavením spoločnosti stavajúcim do popredia ľudský život, a tým v zmysle judikatúry dovolacieho súdu musí byť súladná i so štandardmi ochrany ľudských práv na európskej úrovni. Pritom ESLP priznáva za neporovnateľne závažnejšie zásahy orgánu štátu do práv jednotlivca, akým je obmedzenie osobnej slobody bez existencie zákonného rozhodnutia o takomto obmedzení, oveľa nižšie sumy v porovnaní s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu.

4.1. Žalovaná odkázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019, 5Cdo/127/2019 a uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 432/2020. Dodala, že v rozpore s týmito rozhodnutiami súdy osobitné právne predpisy upravujúce odškodnenie, akými sú zákon č. 215/2006 Z. z. a zákon č. 274/2017 Z. z., nielen neaplikovali, ale ani nevzali do úvahy. Napriek tomu, že v čase vydania nezákonného rozhodnutia nebolo účinné ustanovenie § 17 ods. 4, ani samotný zákon č. 514/2003 Z. z., z vyššie uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu a ESLP podľa žalovanej vyplýva, že výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná v režime zákona č. 58/1969 Zb. nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu. Horný limit má byť pritom viazaný na najextrémnejšie prípady zlyhania štátu s najzávažnejšími dôsledkami na poškodeného, čo však v prípade žalobcu nebolo preukázané. Napriek konštatovaniu o nepreukázaní najzávažnejších následkov ujmy na osobnostných právach žalobcu sa odvolací súd nezaoberal zdôvodnením, prečo je v prípade žalobcu maximálna možná výška náhrady nemajetkovej ujmy nedostatočnou. Ani odkaz na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016 podľa žalovanej neodôvodňuje primeranosť náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 227 eur za deň väzby.

4.2. Vo vzťahu k výrokom o trovách konania žalovaná uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Odvolací súd podľa nej zmätočne, v rozpore so zásadou úspechu v spore, rozhodol o trovách jedného konania piatimi výrokmami. Pritom arbitrárnym spôsobom rozdelil nárok na náhradu trov konania na dve samostatné časti - nároky - vo vzťahu k náhrade škody a vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy, navyše bez opory v procesnom práve rozhodoval o trovách „konania“ a odvolacieho konania, trovách ďalšieho

odvolacieho konania a trovách dovolacieho konania. Takýto postup podľa žalovanej nemá oporu v právnej úprave rozhodovania o trovách konania a je prejavom svojvôle súdu, závažne porušujúcej jej právo na spravodlivý proces, ktorého dôsledkom je najmä zvýhodnenie žalobcu poskytnutím mu časti nároku na náhradu trov konania, na ktorú s ohľadom na celkový výsledok konania a zásadu úspechu nemal mať nárok. Tento postup je aj v rozpore s rozhodnutím najvyššieho súdu z 31. januára 2022 sp. zn. 7Cdo/339/2021, v zmysle ktorého „ustanovenie § 255 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP ukladá súdu povinnosť rozhodnúť o nároku na náhradu trov konania jedným výrokom, a to ako o celku, pri zohľadnení pomeru úspechu“. Žalovaná zdôraznila, že žalobca si uplatnil nárok na zaplatenie sumy 2 001 803 eur, pričom napadnutým rozsudkom mu bolo priznané plnenie vo výške 30 000 eur. Úspech žalobcu tak predstavoval 1,5 %, úspech žalovanej 98,5 %. Odvolací súd žiadnym spôsobom nezareagoval na ňou prezentované rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 652/2018. Podľa názoru žalovanej, individuálne okolnosti založené na požiadavke žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 000 eur predstavujú ten prípad, ktorý riešil ústavný súd v predmetnom náleze. Okrem toho žalovaná poukázala aj na uznesenie najvyššieho súdu z 27. apríla 2023 sp. zn. 5Cdo/19/2022 a na rozhodnutie ústavného súdu z 21. novembra 2023 sp. zn. IV. ÚS 597/2023, v ktorom ústavný súd nepovažoval aplikáciu zásady zodpovednosti za výsledok v spore za porušenie práva sťažovateľa. Keďže si žalobca uplatňoval neprímeraný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, nezodpovedajúci akýmkoľvek objektívnym očakávaniam, ani súdnej praxi, je za daných okolností priznanie náhrady trov konania žalobcovi v rozpore s rozumným usporiadaním procesných vzťahov, nakoľko žalobca nemohol mať legitímne očakávanie, že bude so svojím nárokom úspešný čo do výšky.

5. V písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu žalovaná uviedla, že odvolací súd zohľadnil skutočnosť, že žalobca bol trestne stíhaný ako advokát, čo sa odzrkadlilo aj pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v sume 30 000 eur, ktorá takmer dvojnásobne presiahla maximálnu možnú sumu 15 385 eur. Došlo teda k takej neprímeranej intenzite zohľadnenia osobitného statusu žalobcu ako advokáta, že to možno považovať za jeho pozitívnu diskrimináciu oproti iným poškodeným. Dovoláciu námietku žalobcu o neprihliadnutí na okolnosti jeho trestného stíhania spočívajúce v procesných postupoch orgánov činných v trestnom konaní, svedčiacich o ich nedôslednom až nezákonnom postupe, žalovaná taktiež nepovažovala za relevantnú, nakoľko predmetom konania nie je náhrada škody titulom nesprávneho úradného postupu orgánov činných v trestnom konaní. Civilnému súdu ani neprísluší prijímať závery o zákonnosti či dôslednosti postupu orgánov činných v trestnom konaní mimo rámca záverov prijatých trestným súdom. K medializácii trestnej veci žalobcu žalovaná uviedla, že jej zohľadnenie by zakladalo nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, keďže žalovanej nemožno pričítať zodpovednosť za konanie tretích osôb - médií. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP žalovaná uviedla, že tento dôvod uplatnila v dovolaní aj ona, považujúc (na rozdiel od žalobcu) výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za neprímerane vysokú. Pritom v dovolaní poukázala na rozsiahly diapazón rozhodnutí dovolacieho súdu, ústavného súdu aj ESLP. Z uvedeného dôvodu bola žalovaná toho názoru, že rozhodnutia, na ktoré poukázal žalobca v dovolaní a ktoré boli vydané identickým senátom 5Cdo, nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

6. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovanej konštatoval, že žalovaná v dovolaní opomína okolnosti konkrétneho prípadu, predovšetkým dĺžku trestného stíhania (vyše desať rokov), povahu a predmet trestného stíhania a osobu žalobcu ako advokáta, ktorý bol stíhaný v súvislosti s výkonom svojho povolania. K rozhodnutiam ESLP, na ktoré poukazovala žalovaná uviedol, že aj keď ESLP priznal určité kompenzačné sumy za porušenie práv podľa Dohovoru, to nevyučovalo, že zároveň bola priznaná vnútroštátnymi súdmi náhrada nemajetkovej ujmy za väzbu alebo nezákonné trestné stíhanie. Pre účely dovolacieho konania je však rozhodujúca prax najvyššieho súdu. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu nemožno súhlasiť s tým, že by náhrada nemajetkovej ujmy priznaná žalobcovi bola neprímerane vysoká, práve naopak, vzhľadom najmä na dĺžku trestného stíhania a zasiahnutie do výkonu advokátskeho povolania je priznaná výška neprímerane nízka. K tomu žalobca poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/192/2021, 7Cdo/262/2015, 5Cdo/169/2021, 7Cdo/339/2021 a citoval aj z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016. K výrokom o náhrade trov konania žalobca uviedol, že tieto výroky si navzájom neprotirečia, nie sú neurčité, ale tvoria harmonický celok vzhľadom na jednotlivé štádiá a stupne tohto konania a sú riadne odôvodnené v bodoch 107 až 118 odôvodnenia napadnutého rozsudku. Podľa názoru žalobcu žalovaná otázku úspechu na účely náhrady trov konania vykladá nesprávne. Dôležité je, že žalobca bol úspešný v základe nároku, bez ohľadu na výšku priznanej nemajetkovej ujmy. V tejto súvislosti žalobca poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 475/2018.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolačný súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolania podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) obidve strany sporu - každá v rozsahu, v ktorom napadnuté rozhodnutie bolo v jej neprospech (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolania obsahujú zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolania žalobcu aj žalovanej je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa.

9. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9.1. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.2. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Dovolačné dôvody podľa § 431 v spojení s § 420 písm. f) CSP uplatnil vo veci samej (vo vzťahu k rozhodnutiu o náhrade nemajetkovej ujmy) len žalobca. Dovolačný súd preto mohol preskúmať procesný postup odvolacieho súdu len v tom zmysle, či nebolo porušené právo žalobcu na spravodlivý proces a dovolačný prieskum sa tu týkal len tej časti výroku I. rozsudku odvolacieho súdu, ktorou potvrdil zamietnutie žaloby v rozsahu prevyšujúcom sumu 30 000 eur.

12. Odvolačný súd rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správny s výnimkou vypustenia vysvetľujúcej zátvorky z výroku o náhrade nemajetkovej ujmy, pričom v odôvodnení sa vysporiadal s odvolacími námietkami žalobcu aj žalovanej. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovení § 393 CSP a § 220 ods. 2 CSP a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za nedostatočne odôvodnené resp. arbitrárne. Odvolačný súd odôvodnil rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

13. Žalobca v dovolaní namietal, že odvolačný súd nezohľadnil, že bol trestne stíhaný v súvislosti s výkonom advokátskeho povolania. Je však zrejmé, že už súd prvej inštancie osobitne prihliadal na žalobcov status advokáta a na to, že bol stíhaný práve v súvislosti s výkonom advokácie (bod 27/1 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Súd potvrdil, že v súvislosti s trestným stíhaním žalobcu opustilo viacero klientov, hoci samotné ukončenie spolupráce klientov so žalobcom ako advokátom označil za nárok uplatniteľný v podobe materiálnej škody - ušlého zisku. Súčasne súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca nemal zastavený či prerušený výkon povolania advokáta, obnovil zastupovanie klientov a podnikal aj po prepustení z väzby, v priebehu trestného stíhania. Aj odvolačný súd zohľadnil žalobcov status advokáta, keď uviedol, že celková výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 30 000 eur, zohľadňuje osobitosť trestného stíhania žalobcu v súvislosti s výkonom povolania advokáta, ktorého dobrá povesť je základnou podmienkou výkonu tohto povolania. Zhodne so súdom prvej inštancie konštatoval, že v súvislosti s trestným stíhaním žalobcu opustilo viacero klientov, nedošlo

však k jeho úplnému kariérenému prepadu, ani z tohto dôvodu nemal zastavený či prerušený výkon povolania.

14. Ak žalobca namietal, že odvolací súd nijako bližšie nevysvetlil, ako zásah do advokátskeho povolania ovplyvnil výšku priznanej nemajetkovej ujmy, nie je zrejmé, aké bližšie vysvetlenie mal na mysli. To, že súdy zohľadňovali skutočnosť, že išlo o trestné stíhanie v súvislosti s výkonom advokácie, vyplýva okrem vyššie uvedeného aj z toho, že pri komparácii s rozhodovacou činnosťou najvyšších súdnych autorít porovnávali tento prípad s rozhodnutiami, v ktorých išlo o trestné stíhanie a väzbu verejných činiteľov, nie bežných občanov. Napríklad v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, na ktoré odkázal odvolací súd, išlo o obvinenie a väzbu príslušníka policajného zboru. Pritom však odvolací súd neprebral mechanicky závery z odkazovanej veci, ale vykonal aj diferenciáciu oboch prípadov, keď konštatoval, že v aktuálnom prípade bol dopad v pracovnej sfére žalobcu menší než v porovnávanej veci, avšak na druhej strane išlo o trestné stíhanie a väzbu advokáta a dĺžka trestného stíhania bola dvojnásobne dlhšia.

15. Pri námietke žalobcu, že neboli zohľadnené okolnosti, za ktorých k ujme došlo, odlišné od dĺžky trestného stíhania, nebolo zrejmé, aké okolnosti mal žalobca na mysli. Ak malo ísť o nedôsledný až nezákonný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorý žalobca namietal už v odvolaní, odvolací súd sa s touto argumentáciou vysporiadal, keď uviedol, že tieto skutočnosti mali dopad na dĺžku trestného stíhania, ktorá bola výrazne neprimeraná (vyše 10 rokov), a na vydanie oslobodzujúceho rozsudku, ktorým bolo trestné stíhanie skončené; súčasne nasvedčovali záveru, že žalobca svojim správaním k dĺžke trestného stíhania neprispel. Bolo potrebné dať za pravdu žalovanej v tom, že predmetom tohto sporu nebol nesprávny postup orgánov činných v trestnom konaní, pričom účelnosť a dôvodnosť úkonov vykonávaných v trestnom konaní nemožno posudzovať v civilnom konaní; mohol ich posúdiť súd v trestnom procese ako súčasť mozaiky, ktorá viedla k oslobodeniu žalobcu. Dovolací súd súhlasí s odvolacím súdom aj v tom, že pokiaľ sa nedôsledný, nesústreďený, prípadne inak nesprávny postup štátnych orgánov prejavil vo vydanom rozhodnutí (v tomto prípade v rozhodnutí o vznesení obvinenia, o väzbe, v podanej obžalobe a pod.), zodpovednosť štátu a nárok na náhradu škody nemožno odvodzovať od nesprávneho postupu, ale od jeho výsledku, teda od nezákonného rozhodnutia.

16. Nebolo možné súhlasiť ani s argumentáciou žalobcu, že súd prvej inštancie nezohľadnil kritérium dĺžky trestného stíhania, kým odvolací súd pri zohľadnení tohto kritéria priznal rovnakú výšku nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie síce v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že nemôže posudzovať samotnú dĺžku trestného konania a prípadné prieťahy v ňom (a že túto kompetenciu by mal iba ústavný súd), súčasne však konštatoval, že dĺžka trestného stíhania patrí medzi kritériá určujúce výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Je skutočne potrebné rozlišovať medzi dĺžkou trestného stíhania ako jedným z kritérií určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy a odškodňovaním prieťahov v trestnom konaní. Aj keď bol súd prvej inštancie v tomto ohľade pomerne stručný, je zrejmé, že v dovolaní napadnutom rozhodnutí odvolací súd neuplatňoval dĺžku trestného stíhania ako úplne nové kritérium, ale len v reakcii na odvolanie žalobcu doplnil odôvodnenie súdu prvej inštancie s tým, že práve vzhľadom na takto dlho trvajúce trestné stíhanie, ako aj na to, že bolo vedené pre skutok, ktorý sa mal stať v súvislosti s výkonom advokácie, a so zohľadnením 88 dní trvajúcej väzby, považoval aj odvolací súd sumu 30 000 eur za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy.

17. Podobne vo vzťahu k medializácii trestného stíhania súd prvej inštancie síce výslovne neuviedol, že ju vzal do úvahy, avšak vykonal dôkaz oboznámením deviatich kópií článkov v rôznych tlačovinách, predložených žalobcom. Je teda zrejmé, že pri určovaní primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie zohľadnil aj túto skutočnosť a odvolací súd opäť len doplnil, že výška náhrady je primeraná aj s ohľadom na medializáciu trestného stíhania. Odvolaciemu súdu nemožno vyčítať nesprávny procesný postup, keď doplnil dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, že sa podrobnejšie vysporiadal s vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, s ktorými sa nedostatočne vysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 3 CSP), pričom neboli dané dôvody podľa § 384 ods. 1 a 2 CSP na zopakovanie alebo doplnenie dokazovania (nezopakovanie či nedoplnenie dokazovania odvolacím súdom žiadna zo strán v dovolaní ani nenamietala).

18. Pokiaľ žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že zohľadnenie medializácie by viedlo k nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na jej strane, keďže štátu nemožno pričítať zodpovednosť za konanie médií, s týmto názorom by bolo možné súhlasiť len pokiaľ by išlo o zverejnenie nepravdivých informácií alebo

nerespektovanie prezumpcie nevinoty zo strany médií. Pokiaľ však médiá pravdivo informovali o vznesení obvinenia, o vzatí do väzby, prípadne o ďalších úkonoch trestného stíhania, nie je možné im nič vyčítať. Napokon, pri takýchto správach vo všeobecnosti médiá vychádzajú z informácií, ktoré im poskytujú samotné orgány činné v trestnom konaní (ich hovorcovia). Štát sa nemôže zbaviť zodpovednosti za to, že v dôsledku pravdivého mediálneho informovania o úkonoch trestného stíhania, ktoré sa následne ukáže ako nezákonné, dochádza k prehlbovaniu ujmy na dobrom mene stíhanej osoby.

19. Pokiaľ žalobca tvrdil, že odvolací súd prihliadol na závažnejšie následky do psychiky a dôstojnosti osoby žalobcu, ktoré súd prvej inštancie nezohľadnil, ani tu nebolo zrejmé, aké závažnejšie následky mal žalobca na mysli. Odvolací súd v bodoch 75 a 76 odôvodnenia len konštatoval, že väzba negatívne pôsobila na psychický stav žalobcu, pričom držanie vo väzbe má vo všeobecnosti z povahy veci negatívne dopady a spôsobuje stres, neistotu, úzkosť a pod. V rozsudku odvolacieho súdu teda nie je možné identifikovať žiadne iné závažnejšie následky na psychike či dôstojnosti osoby žalobcu, než k akým prihliadal už súd prvej inštancie pri zohľadnení skutočnosti, že žalobca bol vo väzbe 88 dní.

20. Neobstojí ani námietka žalobcu, že odvolací súd vôbec nevyhodnotil individuálne okolnosti prípadu. Naopak, už z vyššie uvedeného je zrejmé, že odvolací súd pri určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z individuálnych okolností, keď vzal do úvahy povahu a dĺžku trestného stíhania, jeho okolnosti, medializáciu, ako aj skutočnosť, že išlo o advokáta stíhaného za skutok, ktorý sa mal stať pri výkone advokácie, čo malo za následok zníženie jeho odbornej i ľudskej reputácie. Odvolací súd pritom prihliadal na konkrétne dopady trestného stíhania a väzby na psychiku a osobnostnú sféru žalobcu, ktoré boli zistené vykonaným dokazovaním.

21. Odvolací súd podľa žalobcu nedôvodne a svojvoľne spojil nemajetkovú ujmu za nezákonnú väzbu a nezákonné trestné stíhanie (rozhodnutie o vznesení obvinenia), hoci išlo o dva uplatňované hmotnoprávne nároky. S týmto argumentom nemožno súhlasiť. Väzba je vždy súčasťou trestného stíhania. Inak povedané, nie je možné vziať do väzby niekoho, proti komu sa nevedie trestné stíhanie (komu nebolo vznesené obvinenie). Samozrejme, v prípade väzby je ujma obvineného väčšia než v prípade stíhania na slobode už len z dôvodu, že je obmedzená jeho sloboda pohybu, kontakt s rodinou a blízkymi, čo nesporne, ako bolo uvedené v predchádzajúcom bode, má negatívny vplyv na psychiku danej osoby. Nemožno však umelo oddeľovať psychickú ujmu z dôvodu väzby od psychickej ujmy z dôvodu trestného stíhania.

22. V preskúmvanej veci žalobca uplatňoval náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie vrátane väzby ako jeden nárok v sume 2 000 000 eur. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že žalobca v priebehu konania s ohľadom na názor vyslovený v zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu upresnil, koľko z celkovej sumy požaduje za nezákonné rozhodnutie o vznesení obvinenia a následné trestné stíhanie a koľko za rozhodnutie o väzbe. Nemožno označiť ako nesprávny taký postup odvolacieho súdu, keď z výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie vypustil v zátvorke uvádzané rozdelenie náhrady nemajetkovej ujmy na náhradu za väzbu a náhradu za trestné stíhanie. Okrem vyššie uvedených dôvodov, že ide o jeden spojený nárok je potrebné poukázať aj na to, že aj v prípade, ak žalobca uplatňuje viaceré peňažné plnenia z úplne odlišných dôvodov, vo výroku rozsudku nemá miesto akékoľvek rozčleňovanie a vysvetľovanie jednotlivých nárokov (už vôbec nie v zátvorke), ale je potrebné priznať jednu sumu, pričom vysvetlenie jej jednotlivých súčastí má miesto v odôvodnení rozhodnutia. To, že súdy (vrátane najvyššieho súdu, ústavného súdu a ESLP) považujú za primerané iné sumy náhrady nemajetkovej ujmy pri vedení trestného stíhania a iné pri vzatí do väzby a uplatňujú pri ich určovaní odlišné kritériá, vyplýva z vyššie uvedeného všeobecne akceptovaného faktu, že v prípade vzatia do väzby je nemajetková ujma vyššia ako pri stíhaní na slobode. Nemožno to však hodnotiť ako striktné (hmotnoprávne či procesné) oddeľovanie nemajetkovej ujmy spôsobenej väzbou od nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním.

23. S tým súvisí aj argumentácia žalobcu, že odvolací súd neodôvodnil, prečo považoval sumu 10 000 eur za adekvátnu náhradu nemajetkovej ujmy za vyše desaťročné trestné stíhanie, keď za podstatne kratšie obdobie väzby v trvaní 88 dní priznal 20 000 eur. Samotný žalobca pritom na inom mieste dovolania konštatoval, že odvolací súd spojil nemajetkovú ujmu za nezákonnú väzbu a nezákonné trestné stíhanie. Aj odvolací súd dospel k záveru, že vypustením zátvorky z výroku rozhodnutia odvolací súd spojil nemajetkovú ujmu za trestné stíhanie a za väzbu do jedného celku a následne vyhodnocoval nárok na náhradu takejto ujmy ako jeden komplexný nárok, hoci pri posudzovaní primeranosti náhrady

zohľadnil obe skutočnosti - trestné stíhanie aj väzbu. To síce možno označiť za de facto zmenu rozhodnutia, avšak odvolací súd môže rozhodnutie súdu prvej inštancie aj zmeniť (§ 388 CSP), pričom žiadna strana nenamietala, že tak urobil bez zopakovania či doplnenia dokazovania. Na viacerých miestach odvolací súd zdôraznil, že posudzoval komplexne „trestné stíhanie a v rámci neho aj výkon väzby“ (body 40, 58 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), resp. že posudzoval primeranosť náhrady ako „celkovú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 30 000 eur“ odhliadnuc od toho, ako ju rozčlenil súd prvej inštancie (bod 78 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Nemožno teda oddeľovať náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie a za väzbu a mechanicky ich porovnávať.

24. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP vo veci samej nezistil, preto je dovolanie žalobcu v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvodom na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

25. Obe strany sporu namietali nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

26. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

27. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

28. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd neaplikoval správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

29. Pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zafinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

30. Koncept dovolania prípustného podľa § 421 ods. 1 CSP nadväzuje na princíp uvedený v čl. 2 Základných princípov CSP, podľa ktorého každý má právo legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, každý má právo legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď, je neodmysliteľnou súčasťou princípu právnej istoty (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, II. ÚS 19/2016). Prípustnosť dovolania z dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP má teda zaručiť, aby sporové konanie bolo založené na rešpektovaní ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít (porov. dôvodovú správu k § 421 CSP).

31. Dovolací súd konštantne vo svojich rozhodnutiach uvádza, že pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP je podstatné, že musí ísť o takú právnu otázku, ktorá je významná nielen pre prerokovávanú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov (porov. uznesenia najvyššieho súdu z 21. júna 2018 sp. zn. 6Cdo/228/2017, z 11. októbra 2018 sp. zn. 3Cdo/12/2018, z 27. mája 2020 sp. zn. 1Cdo/65/2018, z 22. júla 2020 sp. zn. 8Cdo/131/2020, z 25. marca 2021 sp. zn. 4Cdo/273/2020, z 29. marca 2021 sp. zn. 7Cdo/24/2020, z 27. apríla 2021 sp. zn. 1Obdo/17/2021, z 29. apríla 2021 sp. zn. 2Obdo/31/2020, z 29. septembra 2021 sp. zn. 9Cdo/96/2020, z 31. mája 2022 sp. zn. 9Cdo/28/2020, z 28. júla 2022 sp. zn. 4Obdo/84/2021, z 23. novembra 2022

sp. zn. 1Cdo/68/2022, z 15. decembra 2022 sp. zn. 4Cdo/263/2020, z 27. septembra 2023 sp. zn. 1Cdo/264/2021).

32. Z formulácie ustanovenia § 421 ods. 1 CSP je zrejmé, že ak má byť dovolanie prípustné, musí sa nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom týkať rozhodovacej praxe dovolacieho súdu - či už v tom zmysle, že sa odvolací súd od takejto rozhodovacej praxe odklonil [písm. a)], že rozhodovacia prax ešte neexistuje [písm. b)], alebo že rozhodovacia prax dovolacieho súdu nie je jednotná [písm. c)]. Pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP teda nepostačuje nesúhlas dovolateľa s právnym posúdením veci odvolacím súdom (právna otázka), ale musí ísť o posúdenie takej právnej otázky, ku ktorej existuje, alebo by mohla existovať ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Špecificky vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP to znamená, že pre prípustnosť dovolania nepostačuje, že právna otázka (od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) nebola ešte odvolacím súdom riešená, ale je potrebné, aby išlo o takú právnu otázku, ktorá má potenciál do budúca založiť rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Inak by v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) CSP slovné spojenie „v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“ nemalo logické opodstatnenie (nemalo by opodstatnenie celé ustanovenie § 421 ods. 1 CSP) a postačovalo by kritérium nesprávneho právneho posúdenia (akejkoľvek) veci podľa § 432 CSP.

33. Je potrebné zdôrazniť, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Dovolanie totiž nie je „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených väd konania a rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad.

34. Ak je prípustnosť dovolania v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rovnako ako v ostatných písmenách citovaného ustanovenia, ako bolo uvedené vyššie) vymedzená odkazom na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, znamená to, že zákonodarca obmedzil možnosť dovolacieho prieskumu právneho posúdenia veci len na také právne otázky, ktorých vyriešením sa môže vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Nejde tu o rezignáciu dovolacieho súdu na ochranu základných práv a slobôd, resp. subjektívnych práv strán v konkrétnom sporovom konaní, ale o jej zákonné limity. Uvedené obmedzenie prípustnosti dovolacieho prieskumu právneho posúdenia veci stanovil samotný zákonodarca. Ak by odvolací súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania (ako mimoriadneho opravného prostriedku) pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

35. Pokiaľ žalobca aj žalovaná vo svojich dovolaniach ako právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP nastolili otázku primeranosti (adekvátnosti) výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, išlo de facto o posúdenie konkrétnej výšky priznanej náhrady (30 000 eur) za konkrétnych súdmi zistených skutkových okolností. Ide teda síce o otázku aplikácie práva, ale o takú otázku, ktorá je viazaná na konkrétny, veľmi individuálny skutkový stav veci. Určenie primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy je vždy závislé od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Závery súdov pri posudzovaní tejto otázky sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností danej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré viedli súdy k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia, pričom odvolací súd je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. V skutočnosti dovolatelia neformulovali relevantnú otázku k niektorej norme hmotného alebo procesného práva, ktorú by bolo možné zovšeobecniť ako výkladový problém, ale len polemizovali so spôsobom aplikácie právnej normy na konkrétny skutkový stav. Dovolatelia takto formulovanou dovolacou námietkou vlastne požadujú, aby odvolací súd vykonal nové individuálne právne posúdenie ich sporu. To však nemožno považovať za prípustný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

36. Súdny rozhodujúce o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch sú však povinné vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníkov konania o neprimeranosti jej výšky a prihliadať aj na rozsah náhrady v iných obdobných veciach (rozhodnutia najvyššieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn.

4Cdo/171/2005, z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012, zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017 a v nich odkazované rozhodnutia ústavného súdu a ESLP). Túto zásadu nesporne treba považovať za súčasť konštantnej judikatúry.

37. V preskúmvanej veci sa odvolací súd s relevantnými rozhodnutiami vyšších súdov v obdobných veciach vysporiadal, keď zohľadnil rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/140/2019, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/12/2014, ako aj nálezy ústavného súdu z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 a z 20. decembra 2017 sp. zn. II. ÚS 568/2017. Na druhej strane však odvolací súd správne konštatoval, že každá sporová strana odkazovala na iné rozhodnutia vyšších súdnych autorít v prospech svojich tvrdení. Zohľadnenie judikatúry ESLP, ústavného súdu či dovolacieho súdu nemožno chápať ako mechanické prepočítavanie výšky náhrad na deň väzby alebo trestného stíhania, keďže tomu bránia osobitné okolnosti prípadu, ktoré sú vždy rozhodujúce.

38. Obaja dovolatelia v dovolaniach odkázali na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom však vecne argumentovali tým, že odvolací súd rozhodol v rozpore s nimi citovanými rozhodnutiami dovolacieho súdu, čo zodpovedá ustanoveniu § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V zmysle rozhodnutí ústavného súdu dovolací súd, poznajúc vlastnú judikatúru, nie je viazaný tým, ktoré písmeno ustanovenia § 421 ods. 1 CSP dovolateľ označí. Ako už bolo uvedené vyššie, súdna prax nie je schopná vytvoriť ustálenú judikatúru zohľadňujúcu konkrétne individuálne okolnosti každého sporu, iba stanoviť všeobecne aplikovateľné kritériá, ktoré umožňujú preskúmateľnosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy. V tomto zmysle sa odvolací súd od ustálenej judikatúry neodchýlil, naopak, na ňu prihliadal, keď ako rozhodujúce kritériá pre záver o primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy správne vzal do úvahy osobu žalobcu v čase začatia trestného stíhania, vrátane jeho postavenia advokáta, okolnosti trestného stíhania, najmä skutok, ktorý mu bol kladený za vinu práve v súvislosti s výkonom advokácie, závažnosť následkov v osobnom aj pracovnom živote, ako aj dĺžku trestného stíhania a väzby, pričom však už samotné vzatie do väzby bez ohľadu na dĺžku jej trvania predstavuje, ako bolo uvedené vyššie, závažný zásah do osobnej slobody. V súvislosti s nálezom ústavného súdu z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 (v ktorom sa ako jedným z mála rozhodnutí objavujú aj „číselné“ kritériá primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrené jednotlivými sumami za mesiac trestného stíhania resp. väzby), ale aj s ostatnými rozhodnutiami vyšších súdov, na ktoré odkazovali obe strany sporu, odvolací súd správne neprebral mechanicky výšku náhrad z odkazovaných rozhodnutí, ale vykonal aj diferenciaciu porovnávaných prípadov (pozri vyššie, v bode 14 tohto odôvodnenia).

39. K námietke žalobcu o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy za desaťročné trestné stíhanie, ktorej výška podľa jeho názoru zďaleka nedosahuje výšku náhrady uvedenú v citovanom náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016 (620 eur za mesiac trvania trestného stíhania), dovolací súd zdôrazňuje, že sumy uvedené v citovanom rozhodnutí ústavného súdu nemožno považovať za automaticky aplikovateľné na každý prípad. Ústavný súd len vo vzťahu k individuálnym okolnostiam konkrétnej veci konštatoval, že v takejto výške priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považuje za ústavne konformnú. To vôbec neznamená, že by ústavne konformná nemohla byť za iných skutkových okolností aj iná, v tomto prípade po prepočte na mesiac trestného stíhania nižšia náhrada nemajetkovej ujmy. Nemožno a priori predpokladať, že desať rokov trvajúce stíhanie spôsobuje dvojnásobnú ujmu než päť rokov trvajúce trestné stíhanie.

40. Aj s argumentáciou o potrebe vziať do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie sa odvolací súd vyčerpávajúco vysporiadal, a to v bodoch 79 až 81 a 90 až 92 odôvodnenia, pričom sa neodchýlil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Naopak, správne poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/140/2019, sp. zn. 7Cdo 262/2015, podporené už spomínaným nálezom ústavného súdu z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016, v zmysle ktorého nie je ústavne prípustné vyžadovať aplikáciu limitácie skrytým aplikovaním hraníc stanovených inými právnymi predpismi. Odkaz v rozhodnutiach najvyššieho súdu na to, že je potrebné vziať do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019, 5Cdo/127/2019) nemožno chápať tak, že by sa mali tieto predpisy priamo uplatňovať aj v oblasti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym postupom pred 1. januárom 2013, ako to v dovolaní naznačovala žalovaná, keď argumentovala maximálnou sumou náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 15 385 eur.

41. K tomu dovolací súd považuje za potrebné doplniť, že priame uplatnenie právnej úpravy (§ 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z.), ktorá limituje výšku náhrady odkazom na osobitný predpis o náhradách poskytovaných obetiam trestných činov (zákon č. 215/2006 Z. z., dnes zákon č. 274/2017 Z. z.) aj na škodu, za ktorú zodpovedá štát podľa zákona č. 58/1969 Zb., prípadne podľa zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom pred 1. januárom 2013, by znamenalo popretie princípu úplného odškodnenia a je z hľadiska zákazu pravej retroaktivity vylúčené (sp. zn. 7Cdo/262/2015, 6Cdo/142/2023). Okrem toho by takýto postup bol v rozpore s elementárnou spravodlivosťou, pretože v prípadoch tzv. odškodňovania obetí trestných činov podľa zákonov č. 215/2006 Z. z. a č. 274/2017 Z. z., štát nie je priamym škodcom či páchatelom trestného činu, iba sprostredkovateľom odškodnenia ako istého typu služby pre obeť trestných činov, ku ktorej sa štát dobrovoľne zaväzuje. Primárnym účelom zákonov č. 215/2006 Z. z. a č. 274/2017 Z. z. je totiž uľahčenie pozície obeť pri vymáhaní náhrady nemajetkovej ujmy, aby sa obeť nemusela vystavovať sekundárnej viktimizácii v priamom spore s páchatelom trestného činu o náhradu ujmy, preberá túto úlohu štát, avšak len do výšky zákonom stanovených limitov. Nejde však o úplnú satisfakciu. V zásade si obeť trestného činu môže nároky týkajúce sa ochrany osobnostných práv, vrátane náhrady nemajetkovej ujmy, uplatňovať priamo voči páchatelovi trestného činu, a to aj nad limity uvedených zákonov. Aj v prípade obetí trestných činov síce možno hovoriť o sekundárnej zodpovednosti štátu za to, že dostatočne nezaistil bezpečnosť svojich obyvateľov, táto zodpovednosť je však neporovnateľná s priamou zodpovednosťou páchatela násilného trestného činu.

42. Ani rozhodovaciu činnosť ESLP, v zmysle ktorej „musí byť zohľadnená výška náhrady priznávaná za telesné zranenia alebo priznávaná obetiam násilných trestných činov“ (napr. rozhodnutie Ilakhti a Karhuavaara proti Fínsku, ako ho cituje žalovaná v dovolaní) nemožno chápať ako odkaz na vnútroštátne predpisy o tzv. odškodňovaní obetí násilných trestných činov, pokiaľ je toto odškodňovanie obmedzené zákonnými limitmi. V prípade zodpovednosti podľa zákona č. 58/1969 Zb. alebo č. 514/2003 Z. z. bol samotný štát „páchatelom“, teda tým, kto priamo zodpovedá za nezákonnosť rozhodnutia alebo nesprávny úradný postup, preto štát musí niesť plnú zodpovednosť za svoje nezákonné konanie, vrátane finančnej náhrady nemajetkovej ujmy. „Pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie každej fyzickej osoby sudcom nesvedčí bagatelizovanie závažnosti ujmy priznávaním neprimerane nízkych náhrad; také rozhodovanie treba považovať za obchádzanie zákona i jeho účelu a pôsobí mnohokrát veľmi cynicky, bez citu pre elementárnu spravodlivosť“ (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/125/2019). Napokon neobstojí ani porovnanie prejednávanej veci s rozhodnutiami ESLP o sťažnostiach osôb, ktoré boli vo väzbe bez včasného rozhodnutia súdu. Pokiaľ boli tieto osoby následne odsúdené a väzba im bola započítaná do výkonu trestu odňatia slobody, ide o úplne iný druh ujmy - nezákonnosť väzby u nich spočívala na procesných okolnostiach, nie na nezákonnosti celého trestného stíhania.

43. Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd sa v otázke kritérií primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy, ani v otázke zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov upravujúcich odškodňovanie, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu neodklonil. Rovnako odvolací súd nevybočil z medzí judikatúry ESLP označenej žalovanou v dovolaní. Napadnutým rozhodnutím teda nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, preto dovolací súd dovolanie ako procesne neprípustné odmietol v súlade s § 447 písm. c) CSP.

44. Vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania žalovaná v dovolaní namietala zmatečnosť napadnutého rozsudku podľa § 420 písm. f) CSP z dvoch dôvodov: Preto, že odvolací súd rozhodol o trovách konania až piatimi výrokmi a preto, že nezareagoval na ňou prezentované rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 652/2018.

45. Rozhodovacia prax sa už ustálila na závere, že za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, možno považovať aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov konania, preto je preskúmateľné v dovolacom konaní v zmysle § 420 CSP (I. ÚS 387/2019, I. ÚS 275/2018).

46. K rozdeleniu nárokov na náhradu trov konania do piatich výrokov dovolací súd uvádza, že ide síce o neštandardný postup, avšak odvolací súd toto rozčlenenie, ako aj jednotlivé výroky o trovách dostatočne zdôvodnil v bodoch 106 až 117 odôvodnenia. Napokon, žiadna strana sporu nenamietala nedostatok odôvodnenia, prípadne arbitrárnosť týchto výrokov. Nárok na náhradu materiálnej škody v podobe ušlého zisku je odlišným nárokom od nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca teda v tomto spore

uplatňoval dva samostatné nároky, ktoré v zásade mohol uplatniť aj dvoma samostatnými žalobami. Za týchto okolností nemožno postup súdu, ktorý osobitne rozhodol o trovách vo vzťahu k nároku na náhradu majetkovej škody (ušlého zisku) a osobitne vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, za protirečiaci ustanoveniam § 262 ods. 1 v spojení s § 255 CSP alebo inak procesne neprípustný. Rozdelenie do piatich výrokov preskúmaného rozsudku odvolacieho súdu má v tomto prípade logickú štruktúru, keď prvými dvoma výrokmi, vo forme zmeny výroku o trovách v rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd rozhodol o trovách konania pred súdom prvej inštancie a predchádzajúceho odvolacieho konania (jedným výrokom vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a druhým výrokom vo vzťahu k nároku na náhradu materiálnej škody), ďalším výrokom, už vo forme samostatného výroku odvolacieho súdu označeného ako výrok II., rozhodol o trovách aktuálneho odvolacieho konania vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a napokon v posledných dvoch výrokoch rozhodol o trovách predchádzajúceho dovolacieho konania o náhradu nemajetkovej ujmy (výrok III.) a o náhradu škody (výrok IV).

47. Z rozhodnutia ústavného súdu z 19. novembra 2019 sp. zn. I. ÚS 453/2019 vyplýva, že základné ustanovenie o nároku na náhradu trov konania vyjadrené v § 255 CSP (zásada úspechu v konaní) nevylučuje rôzny pomer úspechu v jednotlivých fázach konania - prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho, ktorý by vyústil do rozhodnutia o nároku na náhradu trov jednotlivých konaní (§ 262 ods. 1 CSP) tromi samostatnými výrokmi. Podľa ústavného súdu dovolacie konanie predstavuje v tomto smere samostatnú, od ostatného konania nezávislú časť konania, čo zakladá súdu možnosť nezávisle od celkového výsledku sporu rozhodnúť len o trovách dovolacieho konania, s prihliadnutím na úspech sporovej strany v dovolacom konaní, bez ohľadu na definitívny výsledok sporu (porov. tiež sp. zn. I. ÚS 296/2020). Rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách, v ktorom osobitne rozhodol o trovách dovolacieho konania, je v súlade s týmto rozhodnutím ústavného súdu. V zmysle citovaného rozhodnutia ústavného súdu môže súd, aj keď by to malo byť výnimočné, rozhodnúť o nároku na náhradu trov konania aj tromi samostatnými výrokmi.

48. V preskúmanej veci odvolací súd ku každému z dvoch uplatňovaných nárokov rozhodol samostatne o trovách prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania (nárok na náhradu majetkovej škody už nebol predmetom odvolacieho konania, takže v tejto časti nebolo potrebné rozhodovať o trovách odvolacieho konania). O trovách konania pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom však rozhodol odvolací súd pri jednotlivých uplatnených nárokoch jednotne, aj keď to vyjadril v samostatných výrokoch. Nárok na náhradu trov (prvoinštančného aj odvolacieho) konania vo vzťahu k majetkovej škode priznal žalovanej a nárok na náhradu trov (prvoinštančného aj odvolacieho) konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy priznal žalobcovi. Takýto postup nie je v rozpore s ustanoveniami § 261 ods. 1 a § 255 CSP a ani v zmysle citovaného rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 453/2019 nepredstavuje porušenie práva na spravodlivý proces.

49. Námitka žalovanej, že odvolací súd nezareagoval na ňou prezentované rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 652/2018, bola nedôvodná. Odvolací súd sa uvedeným rozhodnutím ústavného súdu podrobne zaoberal v bodoch 112 a 113 odôvodnenia, keď uviedol, že nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnosti nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať. Aplikovať striktnu zásadu úspechu a pomerovať mieru úspechu v danej veci v závislosti od vzťahu meritórneho rozhodnutia k žalobnému petitu, by nespĺňalo požiadavku spravodlivosti. V bodoch 107 až 110 odôvodnenia odvolací súd doplnil, že úspech alebo neúspech strán treba posudzovať v širších súvislostiach. Dovolací súd sa s touto argumentáciou stotožnil. V prípadoch, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu, nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Za základné sa v týchto prípadoch považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 926).

50. To, že ústavný súd v rozhodnutí z 21. novembra 2023 sp. zn. IV. ÚS 597/2023 nepovažoval aplikáciu zásady zodpovednosti za výsledok v spore za porušenie práva sťažovateľa neznamená, že je to jediné možné a ústavne konformné riešenie. Na druhej strane ústavný súd v uznesení zo 16. apríla 2025 sp. zn. II. ÚS 208/2025 konštatoval, že nenašiel ústavný exces v takom riešení trov, aké odvolací súd využil aj v tu posudzovanej veci, teda v pričítaní plného úspechu poškodenému, pretože ten je nutné skúmať čo do právneho základu (nie čo do výšky priznaného nároku). Podobne v uznesení z 24. mája

2022 sp. zn. II. ÚS 233/2022 ústavný súd konštatoval, že žalobca má plný úspech v spore o ochranu proti zásahu do osobnostných práv, ak súd zistí takýto zásah. Za tejto situácie mu patrí plný nárok na náhradu trov konania podľa zásady úspechu, pričom je irelevantné, v akej výške bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy. Je možné odkázať aj na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 225/2020 z 27. augusta 2020, podľa ktorého žalobcu, ktorému bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno považovať za procesne neúspešného a ad absurdum ho zaťažovať zodpovednosťou za predvídanie presného výsledku konania. Rozhodujúce je, že do práva bolo zasiahnuté, výška ujmy je druhotná. Rovnako rozhodol ústavný súd aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 399/2019, II. ÚS 397/2020, I. ÚS 24/2021, i v rozhodnutí III. ÚS 475/2018, na ktoré odkazoval žalobca.

51. Pokiaľ žalovaná namietala, že žalobca uplatňoval neprimeraný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, dovolací súd opäť zdôrazňuje, že žalobca bol úspešný čo do priznania zodpovednosti žalovanej za nemajetkovú ujmu žalobcu, bez ohľadu na výšku požadovanej a priznanej peňažnej náhrady. O určitej zodpovednosti žalobcu za výsledok konania v zmysle určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy by bolo možné uvažovať v prípade, ak by žalovaná v rámci predbežného prerokovania nároku alebo v priebehu súdneho konania uznala svoju zodpovednosť za nemajetkovú ujmu a v primeranej sčasti nárok žalobcu uspokojila. K tomu ale nedošlo, preto zostala plná procesná zodpovednosť za výsledok konania na strane žalovanej, čomu zodpovedalo aj rozhodnutie odvolacieho súdu o náhrade trov konania.

52. Vzhľadom na uvedené dovolací súd nezistil vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP ani vo výrokoch rozsudku odvolacieho súdu týkajúcich sa nároku na náhradu trov konania, preto aj v tejto časti dovolanie žalovanej ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

53. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 2 CSP. Žiadna zo strán nebola v dovolacom konaní úspešná, preto dovolací súd žiadnej z nich nepriznal právo na náhradu trov dovolacieho konania.

54. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.